

is erősen befolyásolja az őszinte megnyilatkozásban, ami pedig e vizsgálatoknál nélkülözhetetlen. A pszichológiás semleges területen állva hathatósabban előmozdíthatja a javítási eljárást, melyet legelső sorban a szülőkön kell megkezdeni. — M. kis tanulmánya nagy figyelmet érdemel. Különösen érdekesek azok a részei, melyekben az egyes lelki képességek vizsgálatával foglalkozik s rámutat azokra az eljárásokra melyekkel az esetleges fejlődési hiányokat kiküszöbölhetjük.

3. Dénes Magda a 6 év előtti gyermekkor pszichológiai vizsgálati módszereit ismerteti. Kritika tárgyává teszi a Binet—Simon-féle teszt módszert, amely ezideig az egyik leggyakrabban alkalmazható eljárás volt, azonban a célnak nem egészen felelt meg. A Binet-féle teszt sorozatból nem állapítható meg pl. az egyén általános fejlődési színvonala, a tesztek szimptóma-értékét erősen befolyásolja a nyelvbeli kifejezőképesség fejlettsége, stb. — E helyett a bécsi Bühler—Hetzer-féle tesztrendszert ajánlja, amelynek próbái igazi fejlődési tesztek s azokat a viselkedésmódokat vizsgálják, melyek a statisztika kimutatása szerint az egyes fejlődési szakaszok függvényei. Ezek a viselkedési irányok: az érzéki receptivitás, testmozgások, szociabilitás, tanulékony-ság, tárgyakkal való bánásmód, szellemi produktivitás. — A teszt sorozat megállapításában és felosztásában a genetikus pszichológia azon tétele vezette Böhler-t és társát, mely szerint az élet kezdetén a fejlődés igen gyors, tempója azonban mindjobban meglassúdik, míg végül teljesen megszűnik. Éppen ezért az élet kezdetén, az első életévben minden hónapnak külön-külön is megvan a maga fejlődésbeli sajátossága, mely az egyes hónapokat a fejlődés szempontjából egyenkint zárt egységekké teszi. Ezen egységeknek ismeretesek a jellemző teljesítményei s így megállapíthatók azok vizsgálatának módjai. — A szerző rámutat a bécsi tesztrendszer életközelségére, amennyiben játékszerűségével inkább megfelel a gyermek lelki strukturájának, mint a Binet-módszer. Végül ismerteti ezen tesztrendszer gyakorlati jelentőségét. A külön-féle tesztek közül kiemeli a ma gyakran felmerülő problémát, a gyermek *beiskolázásának* vizsgálatát s ezzel kapcsolatban annak a véleményének ad kifejezést, hogy a probléma a tesztrendszernek a magyar viszonyokra való alkalmazásával megoldható, ha t. i. próbavizsgálatokat végzünk a magyar gyermekek körében és ezeket „standardizáljuk“.

Dr. Békési Gizella.

Elsa Köhler: *Entwicklungsgemässer Schaffensunterricht als Hauptproblem der Schulpädagogik. Ein Beitrag zur Klärung des „Arbeitsschul“-Gedankens.* Deutscher Verlag für Jugend und Volk, Wien—Leipzig, é. n. (1932.) N. 8°, X+236 l. Ára fűzve 12.20 M, vászonkötésben 13.50 M.

A XX. század a nevelés gyakorlata terén soha nem tapasztalt átalakulást idézett elő. Korunk a cselekvés százada. Ennek megfelelően új nevelési áramlatok és új iskolatípusok keletkeztek, amelyek mind a kor jelszavának szolgálatában állnak. Ilyen értelemben alakult ki a német munkaiskola két főiránya, Kerschesteiner és Gaudig nevelési rendszere, melyeknek lényege a céltudatos munkában domborodik ki. A német munkaiskolai törekvések mellett fejlődött ki a szigorúan gyermekfejlődéstani alapon álló amerikai és francia iskolai gyakorlat. Dewey szerint az iskolai munka alapja a tanuló tevékenységi vá-

gya, Claparède a spontán aktivitást tartja legfontosabbnak, Decroly a gyermek természetes szükségletéből eredő érdeklődést teszi a tanítás alapjává, Ferrière biogenetikai alapvetéséhez hasonló a magyar pedagógiai elmélkedés nagy tudósának, Nagy Lászlónak didaktikai rendszere, melynek alap gondolata: az alkotó munka. Nagy László elvei Domokos Lászlóné leányliceumában öltöttek testet. Itt a tanítás nem egyoldalúan a szaktárgyak célkitűzéseiből, hanem az egyes életkorok lélektani berendezéséhez igazodik. Ennek az iránynak képviselője a német pedagógiai irodalomban Elsa Köhler, a nagy hírnévre emelkedett bécsi pedagógus.

A mű I. része az alkotó munka elméletét adja.

A szerző előlírásban a játék, a tanulás, a munka és az alkotás alapfogalmaival foglalkozik. A *játék* öncélú, örömmel végzett cselekvés. A *tanulás* ismeretszerzésre irányuló tudatos, célszerű tevékenység. A *munka* idegen, vagy nem teljességgel átélt cél szolgáltatásban végzett tevékenység. Az *alkotás* determinált, értékprodukcióna irányuló tevékenység. Az alkotást a tanuló szándéka és ereje hozza létre, és benne egyéniségének minőségi jegyei nyilvánulnak meg. Az alkotó munka korunk legidősebb tanítási formája. Az alkotó munkára való nevelés az a tanítás, mely minden fejlődési fokon a gyermeket jellemző alkotókedv kielégítésére törekszik, miközben megfelelő ingerről gondoskodik, mellyel az aktív egyént, vagy csoportot sajátos műalkotásra sarkalja, s ezen az alapon az egyén és a csoport fejlődését, valamint a kultúrát közvetítő folyamatot természetes (organikus) módon lehetővé teszi.

A szerző ezután az alkotómunka szemszögéből vizsgálat tárgyává teszi a tanuló, a tananyag, az osztály (csoport) és a tanító problémáját.

A *tanuló* problémája az élmény, a magatartás és a teljesítmény aspektusából tevődik össze. A *tanuló élménye* ismeretelméletileg tekintve, egy követelmény, mely csak akkor valósítható meg, ha megnyilvánulásának és kormányzásának szabadságát a legteljesebb mértékben méltányoljuk. A *tanuló magatartása* a prizma, melyen keresztül élménye megfigyelhető. A magatartás formája tehát az a látható jel, mely megmutatja, hogy milyen fokban valósult meg az alkotó munka gondolata. A *teljesítmény* kettős természetű: egyrészt a „mű“ (Werk) szubjektív szempontból az alkotó tanuló produktuma szerint tekintve és értékelve, másrészt objektív szempontból primitív kultúrprodukciónak gyanánt tekintendő.

Az *anyag* problémája részben az objektív szaktudományra utal, részben a lélektanba torkollik. A 7–18 éves életkor a kultúra átvételének ideje. Az iskola feladata a kultúrát részletekben átszármaztatni, érthetővé és utánalkothatóvá tenni, s általa a tanulókat a kultúra továbbplántálására gerjeszteni.

Az *osztály (csoport)* ismertető jegyei: 1. a tanulóknak a közösségbe való illeszkedése, melynek fontos önnevelő jelentősége van; 2. a fegyelem, mely mindenkor külső kényszer nélkül adódik, és amely csak a közösségben lehetkeztetik; 3. a közösség az egyes tevékenységek összehasonlítására ad alkalmat. A csoport alkotó munkája nem az egyesek elszigetelt alkotása, még kevésbé az egyéniséget elnyomó kollektív alkotás, hanem az összes szociális erők eleven kiaknázásával történő alkotás.

A *tanító* nemzetének és nemzedékének képviselője, s feladata a kultúra közvetítése; szuggesztív ráhatással az alkotómunka élményesítője.

A könyv II. része az alkotó munkaoktatás gyakorlatával foglalkozik. Az elvek illusztrálására az idegen nyelv tanításának módja szolgál.

A tanítás külső szervezete:

1. a tanár előadása;
2. csoporttevékenység;
3. írásbeli egyes tevékenység;
4. szabad alkotó tevékenység.

Az alkotó tanítás belső szervezetét azok a feleletek állapítják meg, melyeket tanár és tanuló a következő kérdésekre ad:

1. Mi az óra célja?
2. Milyen eszközökkel akarja az osztály a célt elérni?
3. Milyen segítséget vár az osztály a tanártól?

Valamely nyelv elsajátítása a következő fokozatok szerint történik:

1. A hangmegismerés —,
2. a nyelvi megértés —,
3. az aktív beszélgetés—,
4. a nyelvi gondolkodás foka.

E természetes fokozatoknak megfelelően az idegen nyelvtanítás a következő fokozatok szerint alakul:

1. a fonetikai előiskolázás;
2. a nyelvi megértés ápolása;
3. a beszélgetés gyakorlása;
4. a nyelvtani gondolkodás fejlesztése.

A könyv harmadik része az alkotó munkaoktatás lélektanához nyújt adalékokat az iskolai gyakorlat alapján.

A II—III. rész az ismert bécsi pedagógus: Karl Reininger, és a neves svéd pedagógus: Ingeborg Hamberg közreműködésével készült. A szerző felhasználta a tanítási óráit látogatók tapasztalatait is, így többek között Tetamanti Béla látogatási naplóját. Ez biztosítja a mű tárgyilagosságát.

Köhler műve sok termékeny gondolatot közvetít, de didaktikáját alapjában véve mégis a kísérleti iskolák közé kell sorolnunk. Az igaz értelemben vett alkotómunka csak a fogalmazásban nyilvánulhat meg, a többi munkában mindenkor uralkodó szerepe lesz a tanárnak.

Szántó Lőrinc.

Sebes Gyula: A korszerű oktatás. Stephaneum Nyomda R.-T., Budapest, 1937. K. 8°, 170 l. Ára füzve 3.— P.

Nevelésügyi folyóiratainknak didaktikai kérdésekkel való komoly foglalkozása mellett szép számmal jelennek meg önálló didaktikai művek is, melyek mind a nevelőoktatást elmélyítő gondolat jegyében születnek meg. Sebes Gyula könyvének céljával a napjaink igényeinek megfelelő középfokú oktatás alapelveinek megvilágítását és rendszerbe foglalását tűzi ki. Megállapításaiban mérsékelt és határozott, az aranyközépút elvét szigorúan érvényesíti.

A mű I. része az oktatás vázlatos történetét nyújtja. Ennek a kérdésnek